

Наталија Јовић

МШ „Марко Тајчевић”, Лазаревац, Србија
natalijaAT@gmail.com

Фолклорни елементи у почетном флаутском описмењавању

Сажетак

Народна традиција заузима значајно место у већини наставних предмета нижих разреда основне школе и може послужити као основа за међупредметну корелацију. Традиционална музика са фолклорним елементима заступљена је у оквиру предмета Музичка култура. Препоручене песме, бројалице, игре и композиције за слушање могу се користити за подучавање свих кључних области рада у домену музичког васпитања: певање, слушање музике, извођење ритма и равномерног пулса, музичка импровизација и стваралаштво, као и музика и покрет. Сврха рада односи се на аргументовање разлога за заступљеност фолклорних елемената у литератури за почетно флаутско образовање и њено довођење у везу са стварањем услова за корелацију између наставе инструмента у музичкој школи и предмета Музичка култура у основној школи, а посредно и другим садржајима наставе који се међусобно повезују кроз заступљеност народне традиције.

Кључне речи: музичко образовање, методичке основе наставе флауте, почетно флаутско образовање, фолклорни елементи у почетној флаутској литератури, песма као инструктивни материјал

Увод

„Шта је по Вама традиција? То је све оно што гарантује идентитет и континуитет постојања нација.” Золтан Кодаљ (Dalos, 2020: 30)

Народна традиција заузима значајно место у настави. У нижим разредима основне школе, који су предмет нашег интересовања, присутна је у садржајима предмета Музичка култура, Српски језик, Свет око нас, Ликовна култура, Физичко васпитање и остварује се кроз обраду народне литературе, бројалица, загонетки, брзалица, песама, анализу народних мотива и архитектуре, као и народних кола и плесова. Као изборни предмет, Народна традиција је програм са циљем актуелизације и „ревитализације традиције кроз непосредно упознавање материјалне и духовне традицијске културе свог народа и народа у ужем и ширем окружењу” (*Правилник о наставном плану за ђрви, дрући ирећи и чејврћи разред и наставном про-*

граму за уређи разред основног образовања и васпитања „Службени гласник РС” број 1/2005–1).

Народна музичка традиција, изузетно богата и разноврсна, заслужено је заступљена у настави предмета Музичка култура у основним школама, и то – према резултатима добијеним анкетирањем учитеља – у највећој мери у односу на друге наставне предмете од првог до четвртог разреда (Судзиловски, Ђалић и Ивановић, 2012). Фолклорне елементе, народну творевину која се усменим путем преносила с генерације на генерацију, налазимо у етномузиколошким збиркама традиционалних песама организованих према географској одредници, обичају или поводу извођења. Кроз обраду наставних јединица које за тему имају музички фолклор Србије, ученици се упознају са „музичким идентитетом сопственог народа” и стичу „критеријум за препознавање аутентичног народног музичког стваралаштва” (Ивановић, 2007: 78). Без обзира на то да ли се обрађује народна песма, игра или традиционални инструмент, методичким поступцима се сагледавају народни израз, стваралаштво, околности у којима је настајала музика (вокална, инструментална или вокално-инструментална), прилике у којима се изводила, заступљеност ритуалних елемената и народна ношња (Ивановић, 2007: 78). Овакав приступ доприноси развоју музичког слуха на старим, пентатонским и модалним напевима и ослања се на матерњи језик као припрема и увод у дурско-молски систем (Дробни, 2008). Тиме се нова (звучна) искуства „наслањају” на већ постојећи традиционални музички језик.

Важно је истаћи да то није први сусрет деце са народном музичком традицијом. У периоду предшколског узраста (од треће до седме године), у предшколским установама (вртић/обданиште) деца свих узрасних група (мешовите, или дефинисане према узрасту на млађу, средњу, старију и групу предшколског програма) похађају програм музичког васпитања, који својим садржајем укључује вокалну и инструменталну народну музику. Анализом нормативних аката предшколског васпитања, званичних, полужваничних и незваничних програма васпитно-образовног рада, педагошке литературе и педагошке периодике у периоду од почетка предшколства у Србији (крај 19. века) до данас, Маја Соколовић Игњачевић је својом докторском дисертацијом насловљеном *Предшколско музичко васпитање у Србији из историјске, теоријске и емпиријске перспективе* омогућила свеобухватан увид у степен и начин заступљености народне музичке традиције. Разумевајући разлике у односу на епоху (до Другог светског рата, након њега до распада СФРЈ, као и периода након распада СФРЈ до данас) уочава се стална присутност програмских предлога који подразумевају обраду музике са фолклорним елементима (Соколовић Игњачевић, 2020). Репертоар који се препоручује у првим незваничним програмима за рад у предшколским установама укључује елементе народног фолклора као што су „бројенице” (Стојишић, 1989 према Соколовић Игњачевић, 2019: 223–224), па се временом проши-

рује и допуњује народним песмама, инструменталном народном музиком, успаванкама, обрадом народних игри (орске игре, игре у колу) (Соколовић Игњачевић, 2019: 223–224). Поред васпитне вредности, критеријуми за одабир наведеног репертоара су: садржај текста препоручених песама за обраду (разноврстан у погледу карактера и садржаја, а лак за разумевање, близак свакодневним активностима), амбитус песама (од 4 до 6 тонова са поступним проширењем у односу на узраст), дужина фразе и одређеност темпа који треба да одговарају могућностима моторног развоја деце и лакоћи телесног изражавања доживљаја музике, односно учествовању у народним играма. У односу на анализиране програме општег предшколског музичког васпитања, коришћење народне музичке традиције, издвојено посматрано, обезбеђује допринос развоју интереса за музику код деце, жељу за певање, играњем и слушањем музике, као и развој музичких способности (слуха, осећаја за ритам, музичке меморије, вокалног опсега, музичког стваралаштва).

Основно флаутско образовање

Програмом наставе и учења за основно музичко образовање дефинисани су циљеви основног музичког образовања и васпитања: 1) развијање музичких способности (слуха, осећаја за ритам, музичке меморије и музичке фантазије); 2) упознавање ученика са грађом, акустичким својствима и изражајним могућностима одабраног инструмента/гласа; овладавање основном техником свирања, односно вокалном техником на одабраном инструменту/гласу; 4) развијање вештине коришћења различитих елемената музичке изражајности (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације) у стилском и емоционалном обликовању композиција; 5) стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу; 6) развијање стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења; 7) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства; 8) развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине; 9) оспособљавање за самостално учење и вежбање; 10) усвајање правила понашања при слушању и извођењу музике (*Правилник о настави и учењу у основној музичкој образовној установи* „Службени гласник РС” број 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19). Специфично, циљ учења предмета Флаута је, између осталог, „да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флекси-

билности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања” (*Правилник о наставном плану и програму основној музичкој образовања и васпитања*, „Службени гласник РС” број 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19). Да би се постављени и очекивани исходи подучавања реализовали, наставници флауте бирају одговарајућу музичку литературу којом ‘одговарају’ на задате циљеве из области извођења музике за област наставе која се односи на дисање, поставку инструмента, формирање тона, атак, вибрато, интонацију, динамику, одређење темпа, слушање музике, свирање и музички бонтон.

Уџбеници намењени флаутском образовању разноврсни су по садржају и одабиру музичких примера, али омогућавају остварење сличних исхода подучавања. За потребе наставе флауте, педагози користе две врсте такве стручне литературе. Прву представљају методски приручници у којима се из угла педагогије детаљно сагледавају и образлажу начини подучавања свирања инструмента, као и историјат развоја флауте и инструмента из породице флаута, литература писана за флауту хронолошки или у односу на стилске епохе, предлажу репертоари, дају савети за избор и одржавање инструмента, дискутује на тему флаутизма данас и слично (Debost, 2002; Eberst, 1958, 1964, 1979; Марочик, 2014; Mather, 1981; Putnik, 1970; Rakin-Martinović [у рукопису]; Quantz, 2001; Toff, 2012; Wye, 1988). Другу групу чине приручници, уџбеници, или „школе”, то јест музичка литература којом се реализује подучавање. Она садржи и обрађује тематске садржаје којима се обезбеђује адекватна поставка тона и инструмента, формира амбажура, подучава положај шака у контакту са инструментом, савладава основно музичко описмењавање, поступно проширује музички опсег тонова који се знају одсвирати кроз рад на унапређењу техничких способности, негује музичка изражајност (Bantai & Sipos, 1995; Dimitrijević, 1991; Eck, 1941; Pucihar, 2013; Repnik, 2000; Taffanel & Gaubert, 1958; Winn, 2000; Wye, 2003), једном речју, одговара се на постављене циљеве музичког школовања флаутисте.

Компаративна студија ауторке Анђеле Мекбрерти (Angela McBrearty), показала је да најчешће коришћени уџбеници за (почетно) подучавање флауте садржајем кореспондирају са педагошким, теоријским радовима еминентних флаутских експерата (McBrearty, 2010). За потребе истраживања издвојила је оне педагошке садржаје који су били заступљени у сличној или истој мери у анализираним радовима сва четири издвојена аутора (Debost, 2002; Mather, 1981; Putnik, 1970; Wye, 1988), односно ставове који су евидентно усаглашени (а који се у писаним траговима могу наћи још у *Оптегу о свирању љаверсо флауте* Јохана Јоакима Кванца [Johann Joachim Quantz, 1697– 1773] из 1752. године [Упор. Томић, 2015: 20]). Према ауторкиним речима, уколико се следеће музичке вештине посвећено унапређују током година школовања ученик ће досегнути професионални ниво знања: пози-

ција руку (у функцији техничких способности), одговарајућа postura (у служби подршке свирању), одговарајућа амбатура (са циљем квалитетног тона и добре интонације), познавање технике дисања (резонанца и боја), рад на тону (вибрато, боје), артикулација (агогика), напредни елементи школовања (фразирање, стилови, флаутске школе) (Томић, 2015: 26-32). Све представљене компоненте квалитетног подучавања већински су заступљене у флаутској литератури за почетнике, без обзира на начин конципирања садржаја.

Заступљеност фолклорних елемената у постојећој флаутској литератури за почетнике

Сагледавањем флаутске литературе за почетнике уочава се подела на општу и ону која садржи национална, фолклорна обележја. *Комплетна флауџка методика*, заједничко дело Тафанела (Paul Taffanel, 1844–1908) и Губера (Phillipe Gaubert, 1879–1941) из 1923. године, и данас је актуелна литература за почетно флаутско описмењавање. Нотне примере допуњују методска упутства и методска објашњења, а чине је ауторске техничке вежбе и етиде које у препознатљивом шаблону и широког распона скала у сваком тоналитету воде ка „техничком овладавању флауте” (Јаковљевић, 2016: 57). Сличног концепта су Бруков (Arthur Brooke, 1866–1950) *Савремени метод за Бемову флауту* (1921) или Марсел Мојсов (Marcel Moysé, 1889–1984) *Почетник флауџиста* (1933). По узору на ова значајна дела настају савремени, слични методски приручници и школе. Такве примере имамо и у опусу почетне флаутске литературе српских аутора (Јовић и Томић, 2019). Издвојићемо као пример *Школу за флауту: за прву годину учења* (1991) Љубомира Димитријевића (1952).

Друга група наставних приручника за почетно флаутско образовање садржајем се ослања на дечје и народне мелодије. Дефинисани циљеви музичког образовања и васпитања операционализовани су увек присутним и обавезним елементима у домену поставке тона и инструмента, подучавања положаја шака у контакту са инструментом и основног музичког описмењавања и допуњени музичким садржајем који је близак ученичким слушним насагама и узрасном перципирању музике. Примери иду од појединачних мелодија са знацима припадности одређеном народу – „мађарска мелодија”, „немачки плес”, „шведска народна песма”, „руска народна песма” (Wye, 2003), до уџбеника са изузетно израженим акцентом на примере са фолклорним елементима као што је *Флауџа АБЦ* мађарских аутора Бантаи Вилмоша (Bantai Vilmos) и Шипош Еве (Sipos Eva) (Bantai & Sipos, 1995). Овакве примере налазимо свуда у свету посебно када су намере аутора да се у тој земљи афирмише флаутизам (Pucihar, 2013; Repnik, 2000). У нашем националном опусу дела писаних за флауту први пример коришћења „југословенских народних песама” (Еберст, 1960 [предговор]) налазимо у *Школи за ду-*

вачке инструменте (флаута, кларинет, Бе-џируда, џенор, бариџон, Ес-џируда, рој, Еф-џас, Бе-џас, ударачки инструменти и теоријско упућивање) Антона Еберста (1920–2005) из 1960. године. Након тога, до тренутка предаје рада, музичке примере са елементима фолклора налазимо искључиво у приручницима писаним за савладавање свирања блок флауте (Мирковић, 1981; Mirković, 1986a; 1986b). У наставку рада образложићемо разлоге због којих сматрамо да би наредни, написани приручници за почетно флаутско образовање у Србији требало да садрже фолклорне елементе.

Перспективе народне музичке традиције у флаутској литератури у Србији

Значај предметне корелације у настави последњих година бива јасније сагледан и у већој мери практикован зарад стицања функционалног знања ученика. Када су музичке школе у питању, остаје се у оквиру међусобног повезивања стручних предмета и посредног односа према знању које ученици доносе из основне школе, а стекли су га на предмету Музичка култура. Међутим, како поступати уколико се жели остварити корелација наставе флауте са наставом предмета Музичка култура нижих разреда основне школе, посредно и другим предметима и тиме обједини процес учења? Као што смо истакли, народна традиција је значајан део наставе присутан како у периоду предшколског, тако и током основног образовања и то у оквиру већине предмета када је циклус разредне наставе у питању. Намеће се закључак да би ова област била идеално ‘везивно ткиво’ и тачка преклапања која би послужила за остваривања корелације наставе флауте првог разреда основне музичке школе са предметом Музичка култура основне школе, а посредно и другим предметима нижих разреда. Наглашавамо да основна музичка школа за флауту траје шест година и да ученици започињу њено похађање у трећем, али понекад и у другом разреду основне школе.

Према актуелном програму предмета Музичка култура, са формалним музичким описмењавањем почиње се на почетку трећег разреда. Будући да то коинцидира са поласком у први разред музичке школе, почетно флаутско образовање неминовно подразумева и елементе музичког описмењавања. С тим у вези, когнитивни процеси који се иницирају, прате и развијају на настави флауте добијају на својој сложености.¹ Сматрамо да би почетак флаутског образовања требало засновати на ритмичким обрасцима дечјих бројалица, народним мелодијама и песми као инструктивном материјалу.

¹ Ранијим школским планом и програмом основно флаутско образовање трајало је четири године. Почетак школовања био је упоредо са поласком у пети разред основне школе, због чега су ученици започињали учење свирања флауте у великој мери већ музички описмењени.

Као први аргумент за овакав став наводимо могућност корелације са наставним програмима основне школе путем елемената народне традиције. Позивамо се на препознавање заједничке основе и успостављање веза у континуитету учења.

Други разлог налазимо у употребној вредности бројалица и народних мелодија са израженим ритмичким обрасцима којима се може генерисати моторички стимуланс за повезивање покрета и музичког извођења (Милетић и Цветковић, 2017). Говорне или певане, бројалице би послужиле за усвајање и развијање ритмичке равномерности и доследности у темпу, а биле би пренете из (из)говорне у извођачку интерпретацију. Као пример наводимо бројалицу *Еци њеци њец* коју деца често науче у кућном окружењу, у предшколској установи, или као једну од бројалица која је као пример заступљена у уџбеницима Музичке културе нашој земљи (Стојановић, 2016). Пре коришћења у току часа флауте, деца је изводе на различите начине: током разбрајања пред играње игре жмурке, уз тапшање, или ритмичко ударање дрвеним штапићима. У уводном делу часа, ученик би је (са наставником) најпре изговорио, а потом током обраде одсвирао (на једном тону) ослањајући се на познавање ритма мелодије од раније, остајући у равномерном пулсу и артикулишући атаком јасна трајања, иако у том тренутку није потребно да ученик са прецизношћу зна и препознаје трајање нота. Тако би се у периоду савладавања дужих нотних трајања посредно припремала обрада краћих нотних вредности уз повезивање са ранијим музичким искуствима.

Опсег тонова који се свирачки савладавају на флаути проширује се у степеном или полустепеном кретању. Почиње се од два тона, преко трихорда, тетрахорда и поступно даље уз могућност остајања у модалности народних мелодија током почетног музичког описмењавања. Сматрамо да је такав след, од традиционалног ка савременом, значајан и вишеструко користан уколико се сагледа целокупно музичко школовање. Тоналност народног музичког израза, као што смо видели у првом делу рада, чини значајну грађу музичких наслага деце пре формалног музичког описмењавања. Одабиром оваквог садржаја, настава флауте може бити приближена деци и тако „послужити као средство развијања музичких способности” (Милетић и Цветковић, 2017: 922).

Оно што није уобичајено за наставу инструмента, а хтели бисмо да изменимо, јесте употреба песама са текстом. Аргументе за овакав став налазимо у сложености улоге песме за музички, когнитивни, социолошки, психолошки и антрополошки развој деце. Полазимо од гледишта да деца сопствени доживљај музике природно исказују гласом (Кодаљ, према Дробни, 2008: 46) са упориштем у важности музичког изражавања кроз певање на матерњем језику. Њену употребну вредност (у односу на циљ наставе) и функцију (разлоге њене употребе) коју Александра Стошић дефи-

нише као полифункционалност (Stošić, 2008), доводимо у везу са широм сликом коришћења песме у општој настави, чиме градимо основу за корелацију. Према мишљењу исте ауторке, песму можемо ставити у функцију развоја музичких способности и подстицања развоја музичке интелигенције, изградње националног идентитета, неговања народне традиције, подстицања мултикултуралности, изграђивања естетског укуса (Stošić, 2008: 64). Ослањајући се на народне и дечје мелодије, а полазећи од певања, допринело би се наставку вокалног развоја ученика и допуњавању звучних наслага које кореспондирају са предбукварским периодом² музичког развоја (Милетић и Стошић, 2016). Избор песама које би се користиле у настави флауте био би у складу са понуђеним садржајем уџбеника Музичка култура за прва два разреда. Тиме би се кренуло од деци познатог, уз поступно увођење нових мелодијских садржаја. Обогаћивање звучног фонда реализовало би се кроз процес обраде мелодијске линије, који би подразумевао певање примера са текстом, певање песама солмизацијом (чиме би се звук повезивао са сликом нота), а исход целокупног процеса представљало би самостално свирање музичког примера на флаути.

Закључак

Народна музичка традиција представља нематеријалну вредност једне земље. Њено место у друштву и образовању део је музичког наслеђа, спона између прошлости и садашњости, веза са „народним човеком” поднебља на коме се живи (Кодела и Мандић, 2016; упор. Ивановић, 2007). Међутим, осавремењивање друштва и наставе уопште, наводи нас на запитаност: да ли ће наше образовање истрајати у намери неговања народне традиције, или ће неминовне промене довести до њене мање заступљености? Анализа праксе последњих година указује на потенцијалне предикторе разлога слабљења заступљености народне музичке традиције у настави: 1) мали број часова из предмета Музичка култура (један час недељно), 2) недовољна примена песама са фолклорним елементима без обзира на препоручене примере за обраду, и 3) недовољно познавање традиционалних песама и начина обраде од стране предавача (уопште или краја у коме се подучава) (Кодела и Мандић, 2016; Mesaroš Živkov i Markov, 2020; Стојадиновић, 2014; Судзиловски, Ђалић и Ивановић, 2012).

Настојања да се народна музичка традиција очува и функционално користи у процесу почетног флаутског образовања оправдавамо практичним

² Термин *предбукварски период* (Стојановић, 2001 према Милетић и Стошић, 2016) користи се у функцији генерисања и разграничавања периода музичког школовања пре и од тренутка музичког описмењавања (*букварски период*). Аналогија је постављена у односу на фазе почетног читања и писања.

особеностима музичке грађе која би се користила. Одабир бројалица и народних песама на основу критеријума који је у складу са континуитетом и садржајем предшколског и школског наставног програма био би у служби развијања музичких способности, вештине коришћења различитих елемената музичке изражајности (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације), овладавања основном техником свирања, у функцији развијања интересовања и љубави према инструменту. Овакав приступ допринео би „формирању позитивног става и односа према традиционалној песми и игри”, као и „свести о потреби познавања и очувања националног музичког идентитета и формирању естетских критеријума који би доприносили бољем вредновању традиционалног музичког израза у односу на друге музичке жанрове” (Кодела и Мандић, 2016: 288). Фолклорни елементи заузели би своје заслужено место у (почетном) флаутском образовању у Србији.

Литература

- Dalos, A. (2020). *Zoltan Kodaly's World of Music*. California: University of California Press.
- Debost, M. (2002). *The simple flute: From A-Z*. New York, NY: Oxford University Press.
- Дробни, И. (2008). *Методичке основе вокално-инструменталне наставае*. Београд: Завод за уџбенике.
- Eberst, Anton (1979). *Metodika nastave duvačkih instrumenata*. Novi Sad: Anton Eberst.
- Eberst, Anton (1958). *Priručnik za duvačke instrumente (flauta, oboa, klarinet, fagot, rog, truba, pozauna): Lestvica i akord – uputstvo za izvođenje lestvica i akorada za sve godine niže i srednje muzičke škole*. Novi Sad: Udruženje muzičkih pedagoga.
- Eberst, Anton (1964). *Nastava duvačkih instrumenata*. Novi Sad.
- Eck, E. (1941). *Eck method for flute*. Miami, FL: Warner Brothers.
- Ивановић, Н. (2007). *Методика ошћее музичкој образовања за основну школу*. Београд: Завод за уџбенике.
- Јаковљевић, Ј. (2016). Промене у флаутском звуку и техници у доба романтизма (докторски уметнички пројекат одбрањен на Факултету музичке уметности, бр. 57828).
- Јовић, Н. и Томић, М. (2019). Методичке основе инструктивне литературе за флауту у Србији. У: Милена Петровић (ур.), *Теоријско и уметничко у њедаојији сценских уметности* (стр. 101–102). Београд: Факултет музичке уметности.
- Кодела, С. и Мандић, Б. (2016). Колико негујемо традиционалну песму на предметима солфеџо и музичка култура? *Наслеђе*, 33, 279–299.
- Louke, P. A. & George, P. (2010). *Flute 101 Mastering the Basic (A Method for the Beginning Flutist with Teaching and Phrasing Guides)*. Malvern: Theodor Presser Company.
- Марочик, Сузана (2014). *Методика флауте* (скрипта). Чачак: Регионални центар за професионални развој запослених у образовању.
- McBrearty, A. (2012). *Content Analysis of Selected Experts' Flute Pedagogy Texts and Comparison with Common Flute Method Books for Beginners*, ML95.3.M119.

Mesaroš Živkov, A. i Markov, Z. (2020). Opažanja roditelja i učitelja o zastupljenosti sadržaja narodne tradicije u školskim aktivnostima učenika mlađeg školskog uzrasta. *Pedagoška stvarnost*, LXVI, 1, 59–71.

Милетић, А. и Стошић, А. (2016). Песма као вишенаменско наставно средство у развоју музичких способности при увођењу ученика у елементарно музичко образовање. У: Мирослава Ристић и Ана Вујовић (уред.), *Дидактичко-методички приручници и струковне студије – подршка учењу и развоју деце* (стр. 269–283). Београд: Учитељски факултет.

Милетић, А. и Цветковић, Ј. (2017). *Перцепција и интерпретација традиционалне и савремене у настави музичке писмености*, приступљено 8. септембра 2021, <https://ikm.mk/ojs/index.php/kij/article/download/4223/4222>.

Мирковић, М. (1981). *Фруло моја фрулице: мала школа за сопран блок-флауту*. Београд: Удружење музичких педагога Србије.

Mirković, M. (1986a). *Frulica I: mala škola za sopran blok-flautu za učenike III i IV razreda osnovne škole*. Beograd: Ars musica.

Mirković, M. (1986b). *Frulica II: mala škola za sopran blok-flautu za učenike III i IV razreda osnovne škole*. Beograd: Ars musica.

Правилник о наставном плану за први, други трећи и четврти разред и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања „Службени гласник РС” број 1/2005–1.

Правилник о наставном плану и програму основног музичког образовања и васпитања „Службени гласник РС” број 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19.

Putnik, E. (1980). *The art of flute playing*. Princeton, NY: Summy-Birchard Music.

Rakin-Martinović, Radmila (?). *Metodika nastave flaute*. Novi Sad (rukopis kod autora).

Rakin-Martinović, Radmila (?). *Opšta metodika nastave duvačkih instrumenata*. Novi Sad (rukopis kod autora).

Соколовић-Игњачевић, М. (2020). Предшколско музичко васпитање у Србији из историјске, теоријске и емпијске перспективе (докторска дисертација одбрањена на Факултету музичке уметности 2019. године).

Стојадиновић, А. (2014). Место народне песме и игре у предмету музичка култура у разредној настави. *Годишњак Училишског факултета у Врању*, књига V, 467–476.

Стојановић, Р. (2016). Дидактичко-методичка функција дигиталног носача звука као компоненте поставке музичке писмености. У: Мирослава Ристић и Ана Вујовић (уред.), *Дидактичко-методички приручници и струковне студије – подршка учењу и развоју деце* (стр. 408–422). Београд: Учитељски факултет.

Стошић, А. (2008). Полифункционалност песме у настави музичке културе. *Педагогика*, LXIII, 1, 62–74.

Судзиловски, Д., Ђалић, М. и Ивановић, М. (2012). Музика и народна традиција у наставним предметима у млађим разредима основне школе. *Зборник радова Училишког факултета у Ужицу*, година 15(14), 255–266.

Quantz, J. J. (2001). *On Playing the Flute* (Trans. Edward R. Reilly). London: Faber and Faber.

Taffanel, P. & Gaubert, P. (1958). *Complete Flute Method*. Paris: Alphonse Leduc.

Томић, Марија (2015). Оглед о приручнику за свирање флауте Јохана Јоакима Кванца. Креативни сусрет извођача, композитора, педагога и теоретичара музике. У: Милена Петровић (ур.), *Социолошки аспекти педагогике и извођачтва у сценским уметностима* (стр. 17–32). Београд: Факултет музичке уметности.

Toff, N. (2012). *The Flute Book: A Complete Guide for students and performers* (Third Edition). New York: Oxford Press.

Hayden, N. (2016). *The Debut Flute Teacher – practical advice for the novice flute teacher*. BookBaby.

Wye, T. (1988). *Proper Flute playing*. London: Novello.

Wye, T. (2003). *A Beginner's Book for the Flute Part One*. London: Novello.

FOLKLORE ELEMENTS IN THE INITIAL FLUTE LITERACY

Folk tradition occupies an important place in most subjects of primary school of lower grades and can serve as a basis for the interdisciplinary correlation. Traditional music with folklore elements is represented within the music lessons. Recommended songs, counters, games and compositions for listening can be used to teach all key areas of work in the field of music education: singing, listening to music, performing rhythm and even pulse, musical improvisation and creativity, as well as music and movement. The purpose of the paper is to argue the reasons for the presence of folklore elements in the initial flute literature and to bring it in connection with the creation of conditions for correlation between instrument teaching in music school and music lessons in primary school.

Keywords: music education, methodical bases of flute teaching, initial flute literacy, folklore elements in the initial flute literature, song as instructive material